

מסורת הש"ס

(א) וְיָזַל אֶלְיָי, (ב) בִּיב קי. ע"ש, (ג) לעיל קיב. שבת קיח. ע"ש, (ד) וְלַעֲלֵי קיב, (ה) וְלַעֲלֵי ע"ש, (ו) ס"א בגנות, (ז) וְעִי בְּפִירוֹשׁ רש"י ב"ב נח: ד"ה כי חמוה וע"ש לא, (ח) כל מילי, (ט) וְכִרְכּוֹת מנ"י, (י) וְשִׁבְלֵי, (י"א) וְנִבְצִיב קי. מפ' ר"ח ע"ש ע"ש חזר ד"ה וְלֵא, (י"ב) ד"ה אַמְרָא, (י"ג) וְלַעֲלֵי קה: (י"ד) וְשִׁין מהרש"א בחידושי הלכות,

הגהות הב"ח
(א) נב' משום ממון רהא:

גליון הש"ס
נב' דרש מתא אביא. עי' חוס' ב"ב דף קי. ד"ה וְלֵא תימא:

מוסף רש"י
ושקול אגרא. כלומר הפשיטתא בשוק בשכר לעין כל ואין כלל חילול השם כלל, ולא קרינא ביה ומשעיל אהו מות, דדרשין ליה במסכת שבת (קיד). נח"ח שיש רבנן על בגד, אבל לעשות מלכא להספיק און גנאי (ושב"ס ב"ב קי). ולא תימא בהנא אגרא. כהן אבי וחשבו גנאי לי הדבר (שם). אמר רב פפא אי לא דרמאי שיכרא. רב פפא מוכר שכי ה"ה כדאמר בלחור נקד צ"מ כהן. טרשא דרב פפא שכי לא פסיד (ברכות יד). ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות. לא יעיל על אחרים כבוד שבתו (שבת קיח).

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קיג.

גוייטא. כשהולכין במצואות שצלי כרמים וסוסיהן משתמטין מכאן וזורחין ביישוב אמו ודברי להו: שראש אסיא. רופא ואמרי לה ת"מ ותרייהו חד טעמא: סוסיא. משום דהוא נטירותא בקרמא מאויזים ומגנבים: ולא סינכס פרי. נשים שמא תמיעננה עליך רעה: נסיב סלת. שאם תמיעננה השלישית מגלה לך: פשוט נכילתא. הפטט עורה: סלקא לאגרא שירוסך כהדך. כשתלך לדרך אפי' קרובה לא ומזונותיך עמך: מאה קרי צוואה סוסי כנפוך להו. אפילו המזונות צול אעפ"כ הוליאם עמך: לא שפסי סמא. לא תלמד לשמות סמים מפני שמקצב להון ווסת ויהא לך שאלך ותפזר מעות. ל"א לא תהא רגיל לשמות סממנים כדאמר (לעיל מ:). (כולהו שקייני) דמעלי להאי קשה להאי: לא פשוט נכילתא. פסיעה גסה שנוטלת מאור עיניו: ולא תעקר כלא. שן ממש משום חולי: דמלכותייהו אחורי אודנייהו קיימי. כלומר עתידין לגדל ותגדל אימתן וינקמו ממך: אדחלא על כרעך וצינך וצינך. צדוד שהחול על רגליך כשצאת מן הדרך מכור מה שהצאת כדי שחמור ותקנה ותציא: שרי כיסך ופסח שקך. כלומר תקבל תחלה המעות ותנס כפיסך ואח"כ פתח השק ותן התצואה ללוקחים: קנא מארעא ולא כורא מאיגרא. כלומר טוב לילך למקום קרוב ולהשתכר מעט מלהשתכר הרבה במדינת הים: סמרי בחלוך לבי סודנא רכוט. אם יש לך תמרים בצלותו כלי שנותנים בו תמרים רוח מיד לבית עושה שכל לעשות מהן שכל שאם תממין תאכלם צין כך וצין כך ותפסיד: מאי סודנא. למה נקרא שם השכר סודנא: סוד נאח. ענה טובה היא שהרי מתעשרין הימנה: וגמילות חסדים. יכול לתת מתנה לעניים ולעשות צדקה וחסד: כל אגב גביא צעיא. כל דבר שצריך לכתוב שטר עליו כגון מלוה ואמנה צעיא גביא כלומר עדיין עומד הוא לגבות ויש לו טורח: מעות רעות. דפרע להו נהליהו זוזא זוזא: לא צאחרנה. שאם תנס תכנס לצינך צראשונה: אל תרצה בגנות. כלומר אל תהא רגיל לעשות בית צפרהסא במקום מגולה: משום מעשה שהיה. צדוד וצת שצ"ע: משום ממון. שמצוצות לו ממון: רווח. פנוי: תני

ולא תימא בהנא אגרא. פירשתי צאלו עוצרין (לעיל דף טו:). אמר רב פפא אי לא דרמאי שיכרא לא איעתרי. וצעילי אלו עוצרין (שם) קאמר רב פפא אי לא דנסיבי כהנא לא איעתרי י"ל דהא והא גרמא ליה:

עשה שבתך חול וא לא תצטרך לבריות. והא דאמרין צ"ב דצ"ה (דף טו:). דבהולא שצמות וימים טובים אס פומת פומתין לו היינו צלנו אס יש לו: דמשייר מקדושה לאבדלתא. שמוע שמייתו צעיל הצלה ומימא דהא דוקא פ קידוש לילה קודם לצינוד יוס אל הצלה אינה קודמת ופפרש מורי הר"י דקידוש יוס קרי צינוד יוס והכי איתא צירושלמי פרק שלשה שאלו רבי יוסי צסס רבי יעקב צ"ר אלא איזו צינוד יוס צפה"ג:

שלא ולא תקנא בחייוא ולא תקנא בארמאה תנו רבנן ג' אין מתקנאין בהן ואלו הן נכרי קטן ונחש קטן ותלמיד קטן מ"ט דמלכותייהו אחורי אודנייהו קאי א"ל רב לאיבו בריה טרחי כך בשמעתא ולא מסתייע מילתא תא אגמר מילי דעלמא אדחלא אכרעך וצינך וצין כל מילי וצין ותחרט בר מחמרא דובין ולא תחרט שרי כיסך פתח שקך קבא מארעא ולא כורא מאיגרא תמרא בחלוך לבית סודנא רהיט ועד כמה אמר רבא עד תלתא סאה אמר רב פפא אי לא דרמאי שכרא לא איעתרי א"ר א"ר חסדא אי לא דרמאי שכרא לא איעתרי מאי סודנא אמר רב חסדא סוד נאה וגמילות חסדים אמר רב פפא כל אגב גביא בעי כל אשראי ספק אתי ספק לא אתי ודאתי מעות רעות ניהו ג' דברים א"ר יוחנן משום אנשי ירושלים כשאתה יוצא למלחמה אל תצא בראשונה אלא תצא באחרונה כדי שתכנס בראשונה ועשה שבתך חול ואל תצטרך לבריות ויהי משתדל עם מי שהשעה משחקת לו (א"ר) שלשה דברים א"ר יהושע בן לוי משום אנשי ירושלים אל תרבה בגנות משום מעשה שהיה בתך בגרה שחרר עבדך ותן לה והוי זדיר באשתך מחתנה הראשון מ"ט רב חסדא אמר משום ערוה רב כהנא אמר משום ממון (א"ר) הא והא איתנהו אמר רבי יוחנן שלשה מנוחלי העוה"ב אלו הן הדר בא"י והמגדל בניו לתלמוד תורה והמבדיל על היין כמוצאי שבתות מאי היא דמשייר מקדושה לאבדלתא א"ר יוחנן שלשה מכוזי עליהן הקב"ה בכל יום על רווח הדר בכרך ואינו חושא ועל עני המחזיר אבירה לבעליה ועל עשיר המעשר פירותיו בצינעה רב ספרא רווח הדר בכרך הוה

דפרע להו נהליהו זוזא זוזא: לא צאחרנה. שאם תנס תכנס לצינך צראשונה: אל תרצה בגנות. כלומר אל תהא רגיל לעשות בית צפרהסא במקום מגולה: משום מעשה שהיה. צדוד וצת שצ"ע: משום ממון. שמצוצות לו ממון: רווח. פנוי: תני

רש"ב

גוייטא. כשהולכין במצואות שצלי כרמים וסוסיהן משתמטין מכאן וזורחין ביישוב אסיא. רופא ואמרי לה ת"מ ותרייהו חד טעמא: סוסיא. משום דהוא נטירותא בקרמא מאויזים ומגנבים: ולא סינכס פרי. נשים שמא תמיעננה עליך רעה: נסיב סלת. שאם תמיעננה השלישית מגלה לך: פשוט נכילתא. הפטט עורה: סלקא לאגרא שירוסך כהדך. כשתלך לדרך אפי' קרובה לא ומזונותיך עמך: מאה קרי צוואה סוסי כנפוך להו. אפילו המזונות צול אעפ"כ הוליאם עמך: לא שפסי סמא. לא תלמד לשמות סמים מפני שמקצב להון ווסת ויהא לך שאלך ותפזר מעות. ל"א לא תהא רגיל לשמות סממנים כדאמר (לעיל מ:). (כולהו שקייני) דמעלי להאי קשה להאי: לא פשוט נכילתא. פסיעה גסה שנוטלת מאור עיניו: ולא תעקר כלא. שן ממש משום חולי: דמלכותייהו אחורי אודנייהו קיימי. כלומר טוב לילך למקום קרוב ולהשתכר מעט מלהשתכר הרבה במדינת הים: סמרי בחלוך לבי סודנא רכוט. אם יש לך תמרים בצלותו כלי שנותנים בו תמרים רוח מיד לבית עושה שכל לעשות מהן שכל שאם תממין תאכלם צין כך וצין כך ותפסיד: מאי סודנא. למה נקרא שם השכר סודנא: סוד נאח. ענה טובה היא שהרי מתעשרין הימנה: וגמילות חסדים. יכול לתת מתנה לעניים ולעשות צדקה וחסד: כל אגב גביא צעיא. כל דבר שצריך לכתוב שטר עליו כגון מלוה ואמנה צעיא גביא כלומר עדיין עומד הוא לגבות ויש לו טורח: מעות רעות. דפרע להי נהליהו זוזא זוזא: לא צאחרנה. שאם תנס תכנס לצינך צראשונה: אל תרצה בגנות. כלומר אל תהא רגיל לעשות דבר צפרהסא במקום מגולה: משום מעשה שהיה. צדוד וצת שצ"ע: משום ממון. שמצוצות לו ממון: רווח. פנוי: תני

עין משפט
נר מצוה

סח א מ"י פ"י מהלכות תמנות עייס הלכה יח טור שו"ע י"ד סימן רנה סעיף א: ב (טור א"ח סי' נלן):

רבינו חננאל

אמר ליה רב לרב כהנא הפוך נבלה ולא תהפוך במילי. נטוש נבלה ושקול אגרא, ולא תימא אגרא כהנא רבא וילא בי מילתא. סלקת לאיגרא שירותוך בהדך, כלומר ככר סעודתך תהיה עמך. קרי בוזא במתא, ונדומין לך קרא בשדה, אל תחולל בו אלא הביאהו בידך. אמר ליה רב לחייא בריה לא תשתה סמא, דמתנהג גופך כהאי. ולא תשוי באיגרא, כי המעלות במחשבות הגוף, ואל תעקר ככא מפני העין. פי', ככא מוכחש (שבפח) והוא אלצרט בלשון ישמעאל וכדכתיב ובטלו הטוחנות כי (מ"י) עטו, כלומר, אם יכאב לך אל תעקרוהו שמא תכש עיניך. ואל תקני בחייוא ולא בארמאה, שמא יפגעו בך. ולא תשוור נכרא. אמר ליה רב לאיבו בריה, טרחי כך בשמעתא ולא אסתייעא מילתא, תא אגמר מילי דעלמא, אדחלא דאורחא, פי' בענינו אבק הדרך על רגליך קודם שתרחצ, וצינך וצין כל מילי וצין ואיחרט וכו'. שלשה דברים צ"י יהושע. אל תרבה בגנות משום מעשה שהיה, מעשה דדור שעלה על הגג וראה בת שבע ושלה ולקחה. ובתך בגרה שחרר עבדך ותן לה. הוי זדיר באשתך מחתנה הראשון, או בעירה או בממון. א"ר יצחק שלשה מנוחלי העוה"ב, הדר בארץ ישראל והמגדל בנו לתלמוד תורה והמשייר יין מן הקידוש כדי להבדיל עליו. שלשה הקב"ה מכריז עליהן, על רווח הדר בכרך, כגון ר' יהושע ור' חנינא דהו יתבי בשוק של זוזות ולא מריל עיניהו ומסתכלי בהו, וכד משתבעי אמרי הכי, בחיי רבנן קדישי ארעא. ועל העשיר המעשר פירותיו בצנעה, ועל עני המחזיר אבדה לבעלה. רב ספרא רווח הדר בכרך הוה כ"י.